

INKOMENS EFFECT RAPPORTAGE GEMEENTE KRIMPENERWAARD 2017

Inkomens Effect Rapportage gemeente Krimpenerwaard 2017

Een onderzoek naar de effecten van het armoedebelief op de inkomenspositie van minimahuishoudens in de gemeente Krimpenerwaard.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Krimpenerwaard

Datum

April 2017

Auteurs

Tessa Schoot Uiterkamp
Anne-Wil Hak

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ B.V.. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeveelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Onderzoeksmethodiek	3
1.1. Lokale minimaregelingen	3
1.2. Huishoudens en inkomensgrenzen	5
1.2.1. Inkomsten.....	5
1.2.2. Uitgaven	6
1.2.3. Aannames	6
2. De inkomenseffecten.....	7
2.1. Vrije bestedingen	7
2.2. Maximale bijdrages Rijk en gemeente.....	8
2.3. Effect inkomensverhoging	9
2.4. Effect gemeentelijk beleid.....	10
3. Conclusie en aanbevelingen	11
3.1.1. Armoedeval bij werkaanvaarding	11
3.1.2. Extra aandacht voor meerpersoonshuishoudens met kinderen	11
3.1.3. Kwetsbare financiële situatie huishoudens zonder kinderen	11
3.1.4. Vergroten bereik.....	12
Bijlage 1. Inkomenseffect tabellen.....	13
Bijlage 2. Tabel effect inkomensverhoging	19
Bijlage 3 inkomensgrenzen per 1 januari 2017.....	20

Inleiding

De gemeente Krimpenerwaard biedt een (tijdelijk) vangnet aan inwoners die niet financieel zelfredzaam zijn. Daarnaast kunnen minima een beroep doen op verschillende landelijke inkomensondersteunende regelingen, zoals huurtoeslag, zorgtoeslag en het kindgebonden budget. Om de effecten van het lokale en landelijke beleid op de inkomens van de minima te bepalen is deze Inkomenseffect Rapportage opgesteld. Het rapport biedt inzicht in de mate waarin het huidige (lokale) beleid een bijdrage levert aan de financiële positie van minimahuishoudens.

De rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Hoeveel geld houden minimahuishoudens per maand over (of komen zij tekort) voor het doen van vrije bestedingen?
- Wat zijn per huishoudtype de maximale bijdrages van de gemeente en van het Rijk?
- Wat zijn de financiële effecten op het inkomen van minimahuishoudens van zowel gemeentelijke regelingen als landelijke toeslagen?
- Wat is het effect van inkomensverhoging– is er sprake van een armoedeval?
- Wat is het effect van een eventuele uitstroompremie (voor mensen die gaan werken)?

Opzet van het onderzoek

Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald. Voor de vaste uitgaven is uitgegaan van cijfers en normen van het Nibud¹. Voor de andere uitgaven is waar mogelijk gebruikgemaakt van lokale tarieven (zoals waterschapsbelasting). Dit leidt tot begroting per maand. De begrotingen zijn opgesteld voor zes verschillende huishoudtypen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de onderzoeksmethodiek van de rapportage nader toegelicht. Vervolgens worden in hoofdstuk 2 de inkomenseffecten beschreven bij een maximaal gebruik van zowel de landelijke als de lokale inkomensondersteunende regelingen. In hoofdstuk 3 worden de belangrijkste bevindingen genoemd. In bijlage 1 staan de Inkomenseffect tabellen die per huishoudtype zijn opgesteld en in bijlage 2 staat de tabel effect inkomensverhoging.

¹ Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens.

1. Onderzoeksmethodiek

In dit hoofdstuk beschrijven we de methodiek om de effecten van lokale en landelijke voorzieningen te meten op het inkomen van huishoudens in de gemeente Krimpenerwaard. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen zes huishoudentypen en vijf inkomensgroepen. We starten met een overzicht en een korte toelichting op de verschillende inkomensondersteunende regelingen die de gemeente Krimpenerwaard kent.

1.1. Lokale minimaregelingen

Het minimabeleid bestaat uit landelijke en gemeentelijke regelingen. Landelijke regelingen zijn bijvoorbeeld de kinderbijslag en de huur- en zorgtoeslag. Daarnaast is er lokaal beleid mogelijk op drie onderdelen:

1. Individuele inkomenstoelage;
2. Individuele bijzondere bijstand;
3. Minimaregelingen: verschillende bijdrageregelingen, participatie bevorderende regelingen, collectieve zorgverzekering, kwijtschelding lokale heffingen.

De gemeente Krimpenerwaard heeft een visie en doelen vastgesteld voor het armoedebeluid 2016-2018. In het kort is de visie van de gemeente dat armoede meer is dan een financieel probleem en dat actief meedoen de zelfredzaamheid vergroot en het risico op een armoedeval in de toekomst vermindert.

Onderstaand beschrijven we de regelingen in **2017** waar mensen met een laag inkomen in Krimpenerwaard gebruik van kunnen maken. Daarbij wordt de inkomensgrens ten opzichte van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) per regeling aangegeven evenals het maximale bedrag dat huishoudens kunnen ontvangen. We beginnen met de wettelijk verplichte regelingen.

Tabel 1.1.1 Beschrijving wettelijke regelingen minimabeleid gemeente Krimpenerwaard 2017

Omschrijving	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(maximaal) bedrag
Kwijtschelding lokale heffingen		
Kwijtschelding van gemeentelijke afvalstoffenheffing, rioolafvoerrechten en waterschapsbelasting.	Tot 100 % Wsm of uitsluitend AOW-inkomen.	-
Bijzondere bijstand		
Vergoeding van bijzondere en noodzakelijke extra kosten.	Tot 110 % Wsm.	
Individuele inkomenstoelage		
Extra inkomensondersteuning voor mensen die langdurig minima zijn en geen uitzicht hebben op inkomensverbetering. Bedoeld voor mensen tussen de 21 jaar en de pensioengerechtigde leeftijd.	Minimaal 3 jaar tot 110% Wsm	Alleenstaande: € 406 per kalenderjaar. Alleenstaande ouder: € 509 per kalenderjaar. Meerpersoons huishouden: € 611 per kalenderjaar.

Naast deze verplichte regelingen kunnen minima in de gemeente Krimpenerwaard ook van de volgende lokale regelingen gebruikmaken.

Tabel 1.1.2 Beschrijving lokale regelingen minimabeleid gemeente Krimpenerwaard

Omschrijving	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(maximaal) bedrag
Collectieve zorgverzekering		
Minima kunnen gebruikmaken van de aanvullende collectieve zorgverzekering die de gemeente in samenwerking met Zorg en Zekerheid en VGZ aanbiedt. Zij krijgen korting op zowel de basis- als de aanvullende verzekering.	Tot 120 % Wsm.	• VGZ GemeentePakket Compact: € 111,12 p/m. • VGZ GemeentePakket Compleet incl. verzekering eigen risico: € 140,73 p/m. • Zorg en Zekerheid AV-gemeente Standaard: € 120,30 p/m. • Zorg en Zekerheid AV-gemeente Top incl. verzekering eigen risico: € 151,59 p/m.
Tegemoetkoming sport		
Het fonds betaalt de contributie en eventuele attributen die nodig zijn om mee te doen aan sport en cultuur. Bedoeld voor kinderen tussen 4 en 18 jaar.	Tot 110 % Wsm.	Per kalenderjaar: Jeugdsportfonds: € 225. Jeugdcultuurfonds: € 425.
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie		
Deze regeling is bedoeld voor inwoners van 65 jaar en ouder met inkomen uit AOW. Zij kunnen een jaarlijkse bijdrage voor maatschappelijke participatie ontvangen, te besteden aan verschillende activiteiten gericht op zelfontplooiing.	Tot 110 % Wsm.	Alleenstaande: € 132,50. Paar: € 180,97. Dit is 12 procent van het geldende netto normbedrag.
Tegemoetkoming arbeidsparticipatie		
Inwoners tussen 21 jaar en de pensioengerechtigde leeftijd die werken of graag actief aan de slag willen in de samenleving kunnen een jaarlijkse bijdrage voor scholing of maatschappelijke participatie krijgen. Voor de kosten van het vinden van een (betere) baan.	Tot 110 % Wsm.	Per persoon: € 157.
Tegemoetkoming schoolkosten		
De bijdrage schoolkosten is bedoeld voor gezinnen met kinderen jonger dan 18 jaar op het voortgezet onderwijs. De bijdrage kan worden gebruikt voor bijvoorbeeld schoolmateriaal of een werkweek.	Tot 110 % Wsm.	Per kind: € 125.
Tegemoetkoming computerkosten		
Minimagezinnen met een kind op het voortgezet onderwijs kunnen eens in de vijf jaar een bijdrage krijgen voor de aanschafkosten van een computer of software.	Tot 110 % Wsm.	Eén keer per 5 jaar € 500.

1.2. Huishoudens en inkomensgrenzen

In deze rapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de inkomenseffecten berekend. Het gaat om de volgende huishoudens:

- alleenstaande, jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd;
- alleenstaande ouder, jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd, met twee kinderen (8 en 13 jaar);
- meerpersoonshuishoudens, niet pensioengerechtigd, zonder kinderen (twee volwassenen);
- meerpersoonshuishoudens, niet pensioengerechtigd, met twee kinderen (8 en 13 jaar);
- alleenstaande, pensioengerechtigd;
- meerpersoonshuishoudens, pensioengerechtigd (twee volwassenen).

We brengen de inkomenseffecten van de regelingen in beeld voor huishoudens met inkomens tot 100, 110, 120 en 130 procent Wsm. Daarvoor wordt uitgegaan van gegevens van 2017.

We maken onderscheid tussen kortdurende en langdurige minimahuishoudens. Bij de langjarige minima gaan we er vanuit dat deze drie jaar of langer een inkomen hebben tot 100 procent Wsm.

1.2.1. Inkomsten

Voor de inkomsten wordt onderscheid gemaakt in landelijke regelingen en gemeentelijke ondersteuning. We maken onderscheid in:

- Netto-inkomen, vakantietoeslag;
- Landelijke regelingen: huur- en zorgtoeslag, kinderbijslag en het kindgebonden budget;
- Gemeentelijke regelingen:
 - kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelasting;
 - de korting op de collectieve zorgverzekering. We gaan uit van deelname aan het pakket AV-gemeente standaard van Zorg en Zekerheid. Voor minima kost dit pakket maandelijks € 120,30 in plaats van € 149,05. Dit is een maandelijkse korting van € 28,75.
 - individuele inkomenstoeslag;
 - tegemoetkoming sport;
 - tegemoetkoming maatschappelijke participatie;
 - tegemoetkoming schoolkosten.

Bij de berekening van de inkomenseffecten wordt er vanuit gegaan dat een huishouden gebruik maakt van alle regelingen en de maximale bedragen per regeling ontvangt.

Bijzondere bijstand is niet opgenomen omdat deze vorm van bijstand wordt verstrekt voor noodzakelijke onvermijdbare individuele uitgaven. De **tegemoetkoming computerkosten** is niet meegenomen omdat minima daar één keer in de vijf jaar gebruik van kunnen maken en dit dus geen maandelijks bedrag betreft. De **tegemoetkoming arbeidsparticipatie** is voor de begrotingen eveneens buiten beschouwing gelaten omdat men aan de specifieke voorwaarden moet voldoen: aan het werk of op zoek naar (vrijwilligers)werk. Omdat de regeling voor alle inwoners is kunnen we geen inschatting maken op hoeveel huishoudens met een minimum inkomen in deze doelgroep valt.

1.2.2. Uitgaven

Inhoudelijk gezien worden er drie soorten uitgaven onderscheiden:

- vaste lasten; Dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Er ligt meestal een contract aan ten grondslag. Voorbeelden zijn huur², energiekosten³; en verzekeringen;
- reserveringsuitgaven; Dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Er moet in principe een bedrag voor gereserveerd worden. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris, kleding en het eigen risico voor de zorgverzekering;
- huishoudelijke uitgaven; Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en dergelijke.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur, energiekosten, water en de lokale heffingen. De andere bedragen zijn gebaseerd op landelijke berekeningen van het Nibud. De normbedragen voor de kosten per type huishouden staan in het tabellenoverzicht in de bijlage van dit rapport vermeld. We willen benadrukken dat het bij alle posten gaat om de basale uitgaven en dat de normbedragen *gemiddelden* betreffen. Het is mogelijk dat een huishouden maandelijks minder uitgeeft dan de normbedragen waarmee in deze rapportage wordt gerekend, bijvoorbeeld omdat het huishouden minder geld per maand reserveert voor onregelmatige uitgaven.

Het bedrag dat overblijft is vrij besteedbaar en kan worden uitgeven aan bijvoorbeeld een lidmaatschap voor een (sport)vereniging of de bibliotheek, sociale en recreatieve activiteiten of aan zakgeld voor kinderen. Voor deze vrije bestedingen hanteert het Nibud per huishoudtype eveneens een normbedrag. Deze zijn als extra rij in de tabellen in de bijlage opgenomen.

1.2.3. Aannames

Voor de inkomsten en uitgaven van de huishoudens doen we de volgende aannames:

- Voor alleenstaande ouders nemen we aan dat iemand met een inkomen tot de bijstandsnorm niet werkt en dus geen kinderopvang nodig heeft. Voor alleenstaande ouders met een hoger inkomen gaan we uit van 40 uur buitenschoolse opvang per maand voor het jongste kind tegen een tarief van € 7,00;
- In een meerpersoonshuishouden met twee kinderen en een inkomen tussen de 100 en 130 procent Wsm werkt slechts een van beide partners. Anders is het huishoudinkomen hoger. Daarom gaan we er vanuit dat deze huishoudens geen kinderopvang nodig hebben omdat één van beide partners thuis is voor de kinderen.

² We gaan uit van € 455 kale huur per maand voor een alleenstaande en € 555 kale huur per maand voor een meerpersoonshuishouden. Deze bedragen zijn gebaseerd op huurtoeslaggegevens van de Rijksoverheid over de gemeente Krimpenerwaard.

³ Kosten gas en elektriciteit zijn gebaseerd op tarieven van Essent (stroom en gas 3 jaar zeker), de kosten voor water op de tarieven van Vitens. Heffingskortingen zijn in de maandprijs verrekend. Gegevens over het gemiddelde gebruik per huishoudtype zijn afkomstig van het Nibud.

2. De inkomenseffecten

In dit hoofdstuk worden de effecten van het lokale armoedebeleid op de bestedingsruimte van huishoudens met inkomen tot maximaal 130 procent Wsm beschreven. In bijlage 1 staan de hierbij behorende tabellen.

2.1. Vrije bestedingen

Deze paragraaf geeft inzicht het vrij te besteden bedrag dat maandelijks overblijft na het betalen van alle vaste kosten.

Tabel 2.1.1 Maandelijks vrij besteedbaar bedrag per huishoudtype

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	> 3 jaar 100% Wsm
Alleenstaande					
Exclusief gemeente	€ 16	€ 114	€ 213	€ 279	€ 16
Inclusief gemeente	€ 85	€ 143	€ 241	€ 279	€ 119
Alleenstaande ouder, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	€ 122	€ 241	€ 342	€ 443	€ 122
Inclusief gemeente	€ 265	€ 335	€ 371	€ 443	€ 307
Meerpersoons zonder kinderen					
Exclusief gemeente	- € 51	€ 83	€ 155	€ 194	- € 51
Inclusief gemeente	€ 56	€ 140	€ 212	€ 194	€ 106
Meerpersoons, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	- € 27	€ 137	€ 197	€ 218	- € 27
Inclusief gemeente	€ 144	€ 259	€ 254	€ 218	€ 195
Alleenstaande (pensioengerechtigd)					
Exclusief gemeente	€ 141	€ 255	€ 366	€ 472	€ 141
Inclusief gemeente	€ 225	€ 295	€ 394	€ 472	€ 225
Meerpersoons (pensioengerechtigd)					
Exclusief gemeente	€ 78	€ 228	€ 361	€ 471	€ 78
Inclusief gemeente	€ 199	€ 301	€ 419	€ 471	€ 199

- Alle huishoudens houden, mits ze gebruikmaken van de gemeentelijke regelingen, maandelijks geld over dat ze vrij kunnen besteden. Alleenstaande ouders en pensioengerechtigden houden hier het meeste geld voor over, meerpersoonshoudens zonder kinderen het minst.
- Het bedrag dat maandelijks overblijft verschilt aanzienlijk tussen de minimahuishoudens. Onder huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm zien we bijvoorbeeld dat een meerpersoonshuishouden met twee kinderen elke maand € 259 overhoudt. Terwijl een alleenstaande ouder met twee kinderen van dezelfde leeftijd maandelijks € 335 vrij te besteden heeft en een alleenstaande € 143.
- Voor meerpersoonshuishoudens daalt het bedrag dat zij aan landelijke toeslagen ontvanger sneller dan voor de andere huishoudtypen, zodra zij meer gaan verdienen.
- Meerpersoonshuishoudens (met en zonder kinderen) die niet pensioengerechtigd zijn houden maandelijks het minst over. Zij hebben bijvoorbeeld hogere kosten als het gaat om huishoudelijke- en reserveringsuitgaven⁴ dan de andere huishoudens en deze extra kosten worden niet volledig door hun hogere inkomsten gecompenseerd.

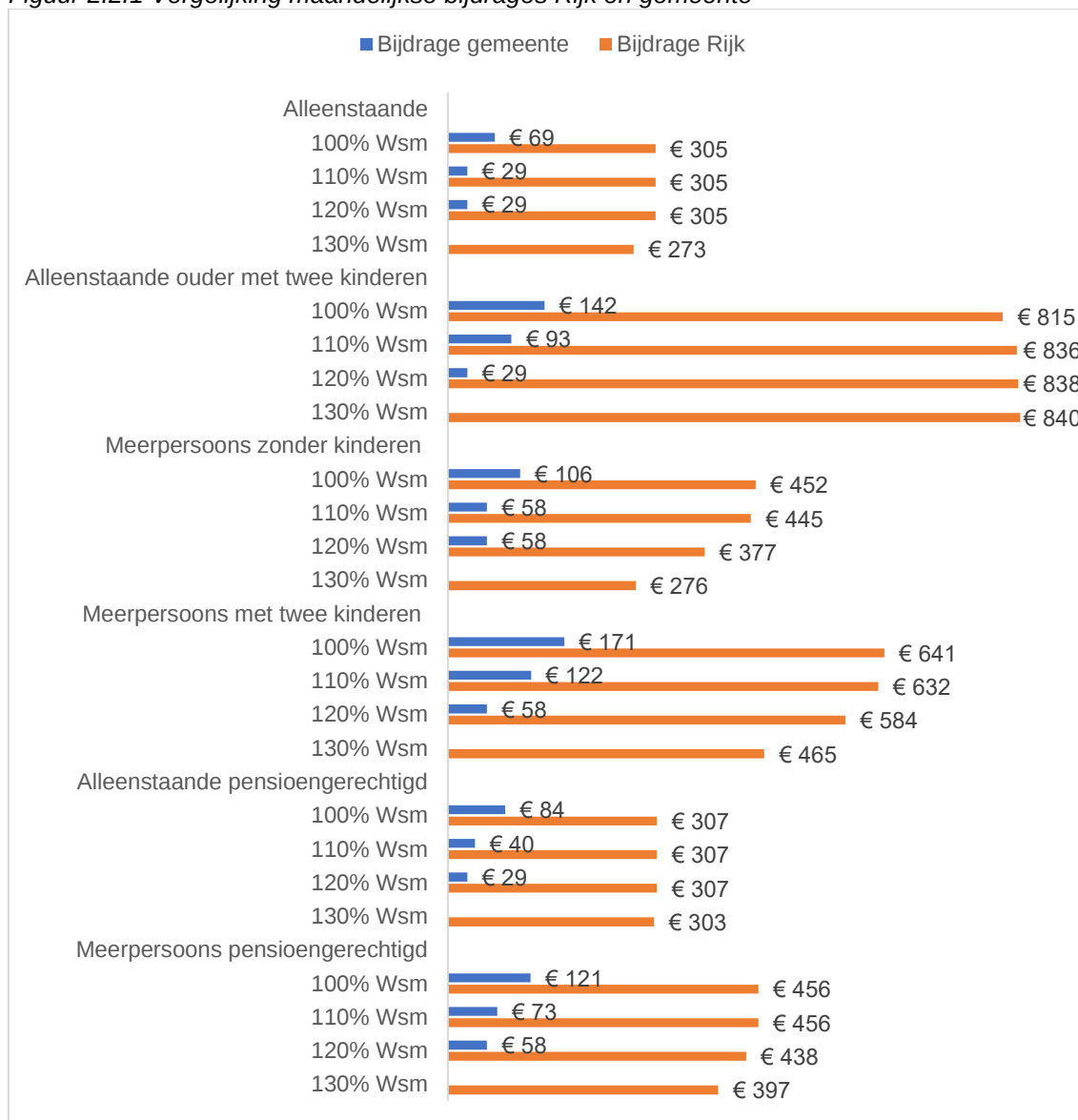
⁴ Het Nibud hanteert voor deze huishoudens hoge(re) normbedragen.

- De gemeentelijke minimaregelingen zorgen ervoor dat een aantal huishoudens maandelijks geld overhoudt voor vrije bestedingen.

2.2. Maximale bijdrages Rijk en gemeente

Mensen met een laag inkomen hebben recht op diverse toeslagen van het Rijk en op de minimaregelingen van de gemeente. De hoogte van de bijdrages hangt af van het inkomen dat men heeft en van het huishoudtype. De volgende figuur brengt de maximale bijdrages waar men maandelijks recht op heeft in beeld⁵⁶.

Figuur 2.2.1 Vergelijking maandelijkse bijdrages Rijk en gemeente

Het bedrag dat mensen aan landelijke toeslagen kunnen ontvangen is veel hoger dan het bedrag van de gemeentelijke minimaregelingen. Per huishoudtype verschilt het in welke mate

⁵ De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag minus de kosten voor de kinderopvang.

⁶ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de kwijtschelding van lokale belastingen, het Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds, tegemoetkoming schoolkosten, tegemoetkoming maatschappelijke participatie voor 65-plussers en de totale korting op de collectieve zorgverzekering.

de toeslagen teruglopen indien men een hoger inkomen heeft. Bij meerpersoonshuishoudens loopt dit bedrag sneller terug dan bij andere huishoudens.

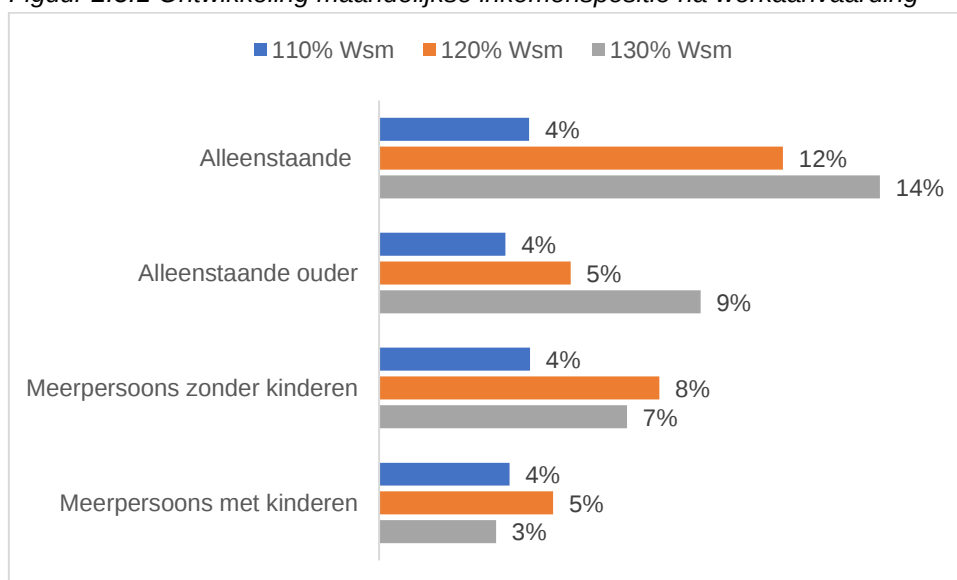
2.3. Effect inkomensverhoging

Een hoger inkomen kan ten koste gaan van bijvoorbeeld de hoogte van de huur- en zorgtoeslag of het recht op lokale regelingen.

Figuur 2.3.1 geeft per huishoudtype weer in hoeverre het maandelijks besteedbare inkomen stijgt na werkaanvaarding vanuit een uitkeringssituatie. Dit doen we wederom op basis van de (maximale) bijdrage van het Rijk en van de gemeente. In bijlage 2 staat de tabel met de achterliggende bedragen.

Omdat pensioengerechtigden niet meer zullen gaan werken laten we deze groep hier buiten beschouwing. Onderstaande figuur laat het effect zien voor minima die korter dan drie jaar een minimuminkomen hebben.

Figuur 2.3.1 Ontwikkeling maandelijks inkomenspositie na werkaanvaarding

Geen enkel huishouden dat vanuit een bijstandssituatie gaat werken tegen een inkomen tussen de 110 en 130 procent Wsm gaat er in totaal inkomen evenredig op vooruit. Dit komt omdat de toename van netto-inkomen leidt tot een afname van de bijdrage van het Rijk en de gemeente. Hieronder lichten we per huishoudtype de inkomensposities nader toe.

Een hoger inkomen kan ten koste gaan van bijvoorbeeld de hoogte van de huur- en zorgtoeslag of het recht op lokale regelingen.

De figuren laten zien dat bijna geen enkele groep er evenredig op vooruit gaat bij een stijging van het inkomen van 100 procent naar 110, 120 of 130 procent Wsm. Dit betekent dat de groei van het totaal inkomen na gebruik van alle landelijke en gemeentelijke armoederegelingen kleiner is dan de groei van het netto-inkomen.

De meeste huishoudens gaan er echter wel op vooruit. De stijging neemt soms af indien men meer verdient. De gemeentelijke regelingen en de huurtoeslag zorgen hierbij voor de grootste terugval in het inkomen.

De huurtoeslag is minder van invloed voor eenoudergezinnen en alleenstaanden. Bij deze twee huishoudtypen loopt de huurtoeslag relatief minder terug bij het verwerven van een hoger inkomen.

2.4. Effect gemeentelijk beleid

De gemeentelijke regelingen hebben voor alle minimahuishoudens een **positief** effect op de financiële positie. Het gemeentelijk beleid is voornamelijk gericht op maatschappelijke participatie van huishoudens met kinderen. Daarna wordt de grootste bijdrage geleverd door kwijtscheldingen en individuele inkomenstoelage.

Maar de figuren laten ook zien dat naast het bedrag dat de gemeente verstrekt ook het effect op de bestedingsruimte per huishoudtype nogal verschilt.

Huishoudens die minstens drie jaar op een inkomen tot 100 procent Wsm leven hebben het meeste baat bij de gemeentelijke armoederegelingen. Dit komt omdat zij recht hebben op de kwijtschelding en de individuele inkomenstoelage.

Ook ouders met kinderen hebben baat bij de minimaregelingen, omdat een aantal regelingen specifiek is gericht op minimahuishoudens met kinderen.

Een alleenstaande ouder met jonge kinderen, die langer dan 3 jaar op het sociaal minimum zit, heeft maximaal € 185, - per maand extra te besteden door de gemeentelijke regelingen.

Verder zien we dat het effect van de gemeentelijke bijdrage op de totale uitgaven het grootst is voor een echtpaar en een alleenstaande ouder met jonge kinderen en een echtpaar ouder dan 65 jaar. Ook is duidelijk dat de gemeentelijke bijdrage een stuk lager is dan de bijdrage van het Rijk. De gemeente kan maar tot op zekere hoogte kan bijdragen aan de inkomenspositie van minima.

Op de groep huishoudens met een inkomen vanaf 110 procent van het sociale minimum heeft het lokale beleid minder effect. De belangrijkste reden hiervoor is dat zij geen gebruik kunnen maken van de kwijtschelding van lokale heffingen.

Ook zien we dat bij alleenstaande huishoudens zonder kinderen er minder geld over blijft wanneer zij op een inkomen tot 130 procent van het Wsm zitten.

3. Conclusie en aanbevelingen

In dit afsluitende hoofdstuk een aantal conclusies en aanbevelingen.

3.1.1. Armoedeval bij werkaanvaarding

Werken loont niet altijd: het verwerven van meer inkomen heeft invloed op de hoogte van de huur- en zorgtoeslag en op het (verliezen van het) recht op gemeentelijke minimaregelingen. De volgende figuur geeft aan in hoeverre een huishouden er *in totaal* (dus inclusief alle toeslagen en regelingen) op vooruit gaat als iemand in het huishouden gaat werken tegen een inkomen gelijk aan 110, 120 procent of 130 procent Wsm.

Het effect van het armoedebelief op de financiële positie van de huishoudens neemt af naar mate het inkomen toeneemt en ondanks het armoedebelief houden sommige groepen huishoudens niets over na de vrije bestedingen. Dit betreft met name de meerpersoonshuishoudens met kinderen. Zij komen per maand een flink bedrag te kort. De meerpersoonshuishoudens zonder kinderen en alleenstaanden jonger dan 65 jaar komen per maand een klein bedrag te kort. Verhoging van het inkomen leidt bij de meeste groepen huishoudens tot een verruiming van het maandelijks budget. De armoedeval treedt dus niet of nauwelijks op. Uitzondering zijn de meerpersoonshuishoudens met kinderen. Bij dit type huishouden zien we wel een armoedeval. Verhoging van het inkomen leidt niet of nauwelijks tot een verruiming van het budget. Deze gezinnen verdienen dus extra aandacht om te voorkomen dat zij in de schulden komen.

3.1.2. Extra aandacht voor meerpersoonshuishoudens met kinderen

In de nota 'Van minima tot maximaal' staan de doelgroepen van het armoedebelief in Krimpenerwaard genoemd. Dit zijn doelgroepen waar extra aandacht naar uit moet gaan, waarin de gezinnen met kinderen als specifieke doelgroep zijn benoemd. De meerpersoonshuishoudens met kinderen hebben op alle inkomensniveaus te maken met te weinig bestedingsruimte. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat ze de kosten voor twee volwassenen moeten dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt 70% van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen ongeveer neerkomt op 90% van de norm. De extra inkomsten voor meerpersoonshuishoudens met kinderen (van ongeveer 10%) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Voor landelijke regelingen is het aan het Rijk om al dan niet aanpassingen en/of aanvullende maatregelen te nemen. Gemeenten kunnen via accenten in het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan deels te repareren. De gemeente Krimpenerwaard heeft hierin al een aantal passende beleidskeuzes gemaakt, bijvoorbeeld door het aanbieden van een uitgebreide collectieve aanvullende zorgverzekering en de tegemoetkoming schoolkosten, de tegemoetkoming voor een computer en de tegemoetkoming sport. Om te zorgen dat deze groep huishoudens niet in de schulden komt zou het een mogelijkheid zijn om de inkomensnorm voor deze regelingen naar 120% of 130% uit te breiden.

3.1.3. Kwetsbare financiële situatie huishoudens zonder kinderen

Alleenstaanden en meerpersoonshuishoudens zonder kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd hebben met een tekort te maken na vrije bestedingen. Deze doelgroep tot 110% kan gecompenseerd worden door de tegemoetkoming arbeidsparticipatie die dit jaar is ingevoerd. Maar de huishoudens die een hoger inkomen hebben kunnen hier geen gebruik van maken. Ook voor deze regeling zou het een optie zijn om de inkomensnorm naar 120 procent of 130 procent Wsm uit te breiden.

Een andere oplossing zou kunnen zijn om de doelgroep voor de tegemoetkoming maatschappelijke participatie uit te breiden naar alle volwassenen en de inkomensnormen te verruimen naar 120 procent of 130 procent Wsm.

3.1.4. Vergroten bereik

In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle de huishouden aanspraak doen op alle landelijke toeslagen en lokale regelingen waar ze recht op hebben. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid. De gemeente kan het gebruik van lokale regelingen stimuleren door hieraan publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen. We adviseren het bestaan van inkomensondersteunende regelingen actief naar buiten te brengen. Ook verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand (niet in dit onderzoek meegenomen) kunnen gezinnen helpen om hun tekorten te beperken. In dit laatste geval kunnen alleen noodzakelijke bijzondere kosten vergoed worden, maar het is zeker de moeite waard om dit extra onder de aandacht te brengen.

Bijlage 1. Inkomenseffect tabellen

In deze bijlage staan de inkomenseffect tabellen. De tabellen geven een overzicht van de maandelijkse inkomsten en uitgaven per type huishouden, bij gebruikmaking van alle landelijke en lokale regelingen. De bedragen die horen bij de huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven zijn afkomstig van het Nibud.

Tabel B1.1 Alleenstaande zonder kinderen, niet pensioengerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen	936	1.001	1.092	1.183	936
Vakantietoeslag	47	80	87	95	47
Heffingskortingen	0	0	0	0	0
Huurtoeslag	217	217	217	185	217
Zorgtoeslag	88	88	88	88	88
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	0	0	0	0	0
Bijdrage schoolkosten	0	0	0	0	0
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds	0	0	0	0	0
Individuele inkomstenstoeslag	0	0	0	0	34
Totaal inkomsten	1.288	1.386	1.485	1.551	1.322
Vaste lasten					
Huur	455	455	455	455	455
Gas, water, elektra	92	92	92	92	92
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	4	45	45	45	4
Collectieve zorgverzekering	120	120	120	149	120
Overige verzekeringen	19	19	19	19	19
Schoolkosten/ouderbijdrage/ buitenschoolse opvang	0	0	0	0	0
Vervoer	14	14	14	14	14
Totaal vaste lasten/verzekeringen	767	807	807	836	767
Reserveringsuitgaven	180	180	180	180	180
Huishoudelijke uitgaven	256	256	256	256	256
Totaal uitgaven	1.203	1.243	1.243	1.272	1.203
Blijft over voor vrije bestedingen	85	143	241	279	119
Vrije bestedingen	116	184	184	184	116
Restant na vrije bestedingen	-31	-41	57	95	3

Tabel B1.2 Alleenstaande ouder, niet pensioengerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen	936	1.001	1.092	1.183	936
Vakantietoeslag	47	80	87	95	47
Heffingskortingen	0	50	52	54	0
Huurtoeslag	282	282	282	282	282
Zorgtoeslag	88	88	88	88	88
Kinderbijslag	175	175	175	175	175
Kindgebonden budget	445	445	445	445	445
Kinderopvangtoeslag	0	251	251	251	0
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	0	0	0	0	0
Bijdrage schoolkosten	10	10	0	0	10
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds	54	54	0	0	54
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	42
Totaal inkomsten	2.037	2.436	2.472	2.573	2.080
Vaste lasten					
Huur	555	555	555	555	555
Gas, water, elektra	169	169	169	169	169
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	13	62	62	62	13
Collectieve zorgverzekering	120	120	120	149	120
Overige verzekeringen	22	22	22	22	22
Schoolkosten/ouderbijdrage/ buitenschoolse opvang	31	311	311	311	31
Vervoer	39	39	39	39	39
Totaal vaste lasten/verzekeringen	1.012	1.341	1.341	1.369	1.012
Reserveringsuitgaven	282	282	282	282	282
Huishoudelijke uitgaven	479	479	479	479	479
Totaal uitgaven	1.773	2.102	2.102	2.130	1.773
Blijft over voor vrije bestedingen	265	335	371	443	307
Vrije bestedingen	241	307	309	309	241
Restant na vrije bestedingen	24	28	62	134	66

Tabel B1.3 Meerpersoonshuishouden zonder kinderen, niet pensioengerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen	1.337	1.430	1.560	1.690	1.337
Vakantietoeslag	67	114	125	135	67
Heffingskortingen	0	0	0	0	0
Huurtoeslag	282	279	236	170	282
Zorgtoeslag	170	166	141	106	170
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	0	0	0	0	0
Bijdrage schoolkosten	0	0	0	0	0
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds	0	0	0	0	0
Individuele inkomensloeslag	0	0	0	0	51
Totaal inkomsten	1.856	1.989	2.062	2.101	1.907
Vaste lasten					
Huur	555	555	555	555	555
Gas, water, elektra	138	138	138	138	138
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	13	62	62	62	13
Collectieve zorgverzekering	241	241	241	298	241
Overige verzekeringen	29	29	29	29	29
Schoolkosten/ouderbijdrage/ buitenschoolse opvang	0	0	0	0	0
Vervoer	28	28	28	28	28
Totaal vaste lasten/verzekeringen	1.065	1.114	1.114	1.172	1.065
Reserveringsuitgaven	279	279	279	279	279
Huishoudelijke uitgaven	456	456	456	456	456
Totaal uitgaven	1.800	1.849	1.849	1.907	1.800
Blijft over voor vrije bestedingen	56	140	212	194	106
Vrije bestedingen	173	241	241	241	173
Restant na vrije bestedingen	-117	-101	-29	-47	-67

Tabel B1.4 Meerpersoonshuishouden, niet pensioengerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen	1.337	1.430	1.560	1.690	1.337
Vakantietoeslag	67	114	125	135	67
Heffingskortingen	0	32	32	32	0
Huurtoeslag	282	279	236	170	282
Zorgtoeslag	170	166	141	106	170
Kinderbijslag	175	175	175	175	175
Kindgebonden budget	189	187	175	157	189
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	0	0	0	0	0
Bijdrage schoolkosten	10	10	0	0	10
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds	54	54	0	0	54
Individuele inkomens­toeslag	0	0	0	0	51
Totaal inkomsten	2.284	2.447	2.443	2.465	2.335
Vaste lasten					
Huur	555	555	555	555	555
Gas, water, elektra	184	184	184	184	184
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	13	62	62	62	13
Collectieve zorgverzekering	241	241	241	298	241
Overige verzekeringen	30	30	30	30	30
Schoolkosten/ouderbijdrage/ buitenschoolse opvang	31	31	31	31	31
Vervoer	53	53	53	53	53
Totaal vaste lasten/verzekeringen	1.169	1.218	1.218	1.275	1.169
Reserveringsuitgaven	377	377	377	377	377
Huishoudelijke uitgaven	594	594	594	594	594
Totaal uitgaven	2.140	2.189	2.189	2.246	2.140
Blijft over voor vrije bestedingen	144	259	254	218	195
Vrije bestedingen	298	365	366	366	298
Restant na vrije bestedingen	-154	-106	-112	-148	-103

Tabel B1.5 Alleenstaande, pensioengerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen	1.051	1.124	1.227	1.329	1.051
Vakantietoeslag	53	90	98	106	53
Heffingskortingen	0	0	0	0	0
Huurtoeslag	219	219	219	215	219
Zorgtoeslag	88	88	88	88	88
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	11	11	0	0	11
Bijdrage schoolkosten	0	0	0	0	0
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds	0	0	0	0	0
Individuele inkomensloeslag	0	0	0	0	0
Totaal inkomsten	1.422	1.532	1.632	1.738	1.422
Vaste lasten					
Huur	455	455	455	455	455
Gas, water, elektra	113	113	113	113	113
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	4	45	45	45	4
Collectieve zorgverzekering	120	120	120	149	120
Overige verzekeringen	13	13	13	13	13
Schoolkosten/ouderbijdrage/ buitenschoolse opvang	0	0	0	0	0
Vervoer	11	11	11	11	11
Totaal vaste lasten/verzekeringen	779	819	819	848	779
Reserveringsuitgaven	180	180	180	180	180
Huishoudelijke uitgaven	238	238	238	238	238
Totaal uitgaven	1.197	1.237	1.237	1.266	1.197
Blijft over voor vrije bestedingen	225	295	394	472	225
Vrije bestedingen	116	159	162	162	116
Restant na vrije bestedingen	109	136	232	310	109

Tabel B1.6 Meerpersoonshuishouden, pensioengerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen	1.436	1.536	1.676	1.815	1.436
Vakantietoeslag	72	123	134	145	72
Heffingskortingen	0	0	0	0	0
Huurtoeslag	286	286	286	267	286
Zorgtoeslag	170	170	152	130	170
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Tegemoetkoming maatschappelijke participatie	15	15	0	0	15
Bijdrage schoolkosten	0	0	0	0	0
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds	0	0	0	0	0
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	0
Totaal inkomsten	1.979	2.130	2.248	2.357	1.979
Vaste lasten					
Huur	555	555	555	555	555
Gas, water, elektra	169	169	169	169	169
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	13	62	62	62	13
Collectieve zorgverzekering	241	241	241	298	241
Overige verzekeringen	16	16	16	16	16
Schoolkosten/ouderbijdrage/ buitenschoolse opvang	0	0	0	0	0
Vervoer	22	22	22	22	22
Totaal vaste lasten/verzekeringen	1.078	1.127	1.127	1.184	1.078
Reserveringsuitgaven	279	279	279	279	279
Huishoudelijke uitgaven	423	423	423	423	423
Totaal uitgaven	1.780	1.829	1.829	1.886	1.780
Blijft over voor vrije bestedingen	199	301	419	471	199
Vrije bestedingen	167	217	219	219	219
Restant na vrije bestedingen	32	84	200	252	-20

Bijlage 2. Tabel effect inkomensverhoging

Onderstaande tabel geeft per huishoudtype weer in hoeverre het maandelijks besteedbare inkomen stijgt of daalt na werkaanvaarding vanuit een uitkeringssituatie. Dit doen we op basis van de (maximale) bijdrage van het Rijk en van de gemeente⁷⁸.

Tabel B2.1 Vergelijking maandelijkse inkomenspositie in euro's

Huishoudtype	Netto inkomen	Bijdrage Rijk	Bijdrage gemeente	Totaal inkomen	Vershil tov 100% Wsm (€)	Vershil tov 100% Wsm (%)
Alleenstaande						
100% Wsm	983	305	69	1.357		
110% Wsm	1.081	305	29	1.415	+ 58	+ 4%
120% Wsm	1.180	305	29	1.513	+ 156	+ 12%
130% Wsm	1.278	273	0	1.551	+ 194	+ 14%
Alleenstaande ouder, 2 kinderen						
100% Wsm	983	815	142	1.940		
110% Wsm	1.081	836	93	2.010	+ 70	+ 4%
120% Wsm	1.180	838	29	2.046	+ 106	+ 5%
130% Wsm	1.278	840	0	2.118	+ 178	+ 9%
Meerpersoons zonder kinderen						
100% Wsm	1.404	452	106	1.962		
110% Wsm	1.544	445	58	2.047	+ 85	+ 4%
120% Wsm	1.685	377	58	2.119	+ 157	+ 8%
130% Wsm	1.825	276	0	2.101	+ 139	+ 7%
Meerpersoons, 2 kinderen						
100% Wsm	1.404	641	171	2.216		
110% Wsm	1.544	632	122	2.298	+ 83	+ 4%
120% Wsm	1.685	584	58	2.326	+ 110	+ 5%
130% Wsm	1.825	465	0	2.290	+ 74	+ 3%

⁷ De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag minus de kosten voor de kinderopvang.

⁸ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de kwijtschelding van lokale belastingen, het Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds, tegemoetkoming schoolkosten, tegemoetkoming maatschappelijke participatie voor 65-plussers en de totale korting op de collectieve zorgverzekering.

Bijlage 3 inkomensgrenzen per 1 januari 2017

Onder inkomen wordt verstaan het netto maandinkomen (zonder vakantietoeslag) uit o.a. werk, uitkering en pensioen, alimentatie, teruggave van de belastingdienst i.v.m. heffingskortingen en alle andere inkomsten die niet bedoeld zijn als onkostenvergoeding. Huurtoeslag, zorgtoeslag of kindertoeslag van de Belastingdienst is geen inkomen. Als men vaste lasten kan delen met anderen of als iemand jonger is dan 21 jaar, gelden mogelijk lagere inkomensgrenzen. Er gelden ook andere grenzen bij gehuwden waarvan 1 partner jonger is dan de pensioengerechtigde leeftijd. Het inkomen wordt vergeleken met de van toepassing zijnde bijstandsnorm afhankelijk van uw woonsituatie en leeftijd.

21 tot de pensioengerechtigde leeftijd Inkomensgrens 110% Inkomensgrens 120%

Alleenstaande (alleenwonend)	€ 1.027,02	€ 1.120,38
Alleenstaande ouder (alleenwonend)	€ 1.027,02	€ 1.120,38
Gehuwden/samenwonenden	€ 1.467,16	€ 1.600,54
Pensioengerechtigde leeftijd en ouder		
Alleenstaande (alleenwonend)	€ 1.153,82	€ 1.258,72
Alleenstaande ouder (alleenwonend)	€ 1.153,82	€ 1.258,72
Gehuwden/samenwonenden	€ 1.575,93	€ 1.719,19